

Yapılarına göre fiiller üçe ayrılır.

1. Basit fiiller
2. Türemiş fiiller
3. Birleşik fiiller

Fiilin en küçük parçası olan kök hâlindeki sözcüklere basit fiil denir. Bir fiilin basit olup olmadığı anlamak için o fiilin sonundaki kişi, kip, olumsuzluk ekleri çıkarılır.

ara -ma-dı-nız kaz-dır-mış-tı yaz-ı-yor-um

kök kök kök

Ad ya da fiil köklerine yapım eki getirilerek türetilmiş olan fiillere türemiş fiil denir.

oku-t- -> okut (mak)

baş-la- -> başla (mak)

uzak-laş- -> uzaklaş (mak)

Birden çok sözcüğün biçim ve anlam bakımından birleşmesiyle oluşan fiillere birleşik fiiller denir. Birleşik fiiller dörde ayrılır:

1. Yardımcı fiillerle yapılan birleşik fiiller

Ad ve ad soylu sözcüklerle bütünleşerek onlann cümlede yüklem olmasını sağlayan fiillere yardımcı fiiller denir. "Olmak, etmek, eylemek, kılmak" gibi.

Var olmak, yok olmak, boş olmak, iyi olmak, kötü olmak...

Hayret etmek, alay etmek, dans etmek, yardım etmek...

Bu fiiller birleşirken bir ses değişikliği olmuşsa bitişik, ses değişikliği olmamışsa ayrı yazılır.

şükür etmek

şükretmek

zan etmek

_*

zannetmek

keşif etmek

-

keşfetmek

sabır etmek

sabretmek

1. Özel (kurallı) birleşik fiiller

İki fiilin birleşmesiyle oluşan fiillere özel birleşik fiiller ya da kurallı birleşik fiiller denir. Birleşik fiiller dörde ayrılır:

a) Yeterlilik fiili: Fiil kök ve gövdelerine “-a, -e” eklerinden biri getirildikten sonra “bilmek” eylemi getirilerek yapılır.

gel-e - bilmek anla-y-a- bilmek çö-z-e - bilmek koş-a- bilmek

gelebilmek

anlayabilmek

çözebilmek

koşabilmek

Yeterlilik fiilinin olumsuzu “-e, -a” ekinden sonra “-me, -ma, -maz, -mez” eki getirilerek yapılır.

gelebilirim

anlayabilirim

çözebilirim

koşabilirim

gelemem anlayamam çözemem koşam am

b) Tezlik fiili: Fiil kök ve gövdelerine “-ı, -i, -u, -ü” eklerinden biri getirildikten sonra “vermek” eylemi getirilerek yapılır.

yaz-ı - ver çöz-ü-ver koş-u-ver gel-i - ver

yazıver

çözüver

koşuver

geliver

- c) Sürerlik fiili: Fiil kök ya da gövdesine “-e, -a” eklerinden biri getirildikten sonra “durmak, kalmak, kaymak” eylemlerinden biri getirilerek yapılır.

koşadurmak, gidedurmak, çıkagelmek, alıkoymak, uyuyakalmak, söylenegelmek...

d) Yaklaşma fiili: Fiil kök ya da gövdelerine “-e, -a” eklerinden biri getirildikten sonra “yazmak”

eylemi getirilerek yapılır.

düşeyazmak, öleyazmak, kırılazmak...

1. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller

Bu fiiller bir adla bir fiilin biçimce ve anlamca kaynaşmasından oluşmuştur.

başvurmak, elvermek, varsaymak...

1. Deyimleşmiş Birleşik Fiiller

Bir olayı, bir kavramı anlatmak için kurulmuş, sonuna mastar eki almış bir eylemle biten

deyimlerdir.

akıntıya kürek çekmek, çam devirmek, çalım satmak, akli başından gitmek, suya sabuna

dokunmamak...